

تهیه شده در:
معاونت اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
تیرماه ۱۳۹۸

بررسی مسائل روز اقتصاد ایران

همکاران این شماره:

ناظر: نصیبه خیری

مجریان:

گزارش اول: فرناز صفدری

گزارش دوم: آیدا ابونبی

بیشتر بخوانید

برای مطالعه بولتن‌ها و بروشورهای مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، می‌توانید به سامانه بانک اطلاعات پژوهشی اتاق ایران به نشانی research.chambertrust.ir مراجعه کنید.

پیش از این مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی ۴ بولتن در ارتباط با قوانین و دستورالعمل‌های اجرایی اتاق بازرگانی بین‌المللی جهت مبارزه با فساد به شرح ذیل منتشر کرده است. برای دسترسی به فایل گزارش‌های ۱ و ۲ می‌توانید با شماره تلفن ۸۵۷۳۲۰۱۰ کتابخانه تماس بگیرید. گزارش‌های ۳ و ۴ از طریق لینک‌های ارائه شده، قابل دانلود هستند.

۱- قوانین و دستورالعمل اجرایی اتاق بازرگانی بین‌المللی در زمینه مبارزه با فساد

۲- ماده قانونی اتاق بازرگانی بین‌المللی در زمینه مبارزه با فساد

۳- دستورالعمل اتاق بازرگانی بین‌المللی در خصوص نمایندگی‌ها، واسطه‌ها و سایر اشخاص ثالث

www.bit.ly/2xZBg2i

۴- دستورالعمل اتاق بازرگانی بین‌المللی در خصوص ارزیابی ریزکاوانه اشخاص ثالث (برای بنگاه‌های کوچک و متوسط)

www.bit.ly/2Y8NLTY

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

- گزارش شماره ۱: اقتصاد سیاسی اصلاحات اقتصادی ۱
- گزارش شماره ۲: نقش اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار در مبارزه علیه فساد ... ۱۹

نقش اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب و کار در مبارزه علیه فساد

خلاصه مدیریتی

شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی زمانی اخلاقی رفتار کرده و علیه فساد اقدام می‌کنند که این اطمینان را داشته باشند که رقبای آن‌ها نیز به استانداردهای اخلاقی مشابه خودشان پایبند باشند. اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب و کار این پتانسیل را دارند که خط‌مشی درست را به شرکت‌ها برای مبارزه علیه فساد در حوزه فعالیت‌شان ارائه دهند.

در این گزارش اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب و کار با هم یکی در نظر گرفته شدند، چراکه معمولاً نقش این دو نهاد در مبارزه علیه فساد با هم همپوشانی دارد. درواقع اتاق‌ها و انجمن‌ها، ویژگی‌های کلی یک سازمان دولتی را دارند اما بدنه حاکمیتی به شمار نمی‌روند. این موضوع بدان معنی است که نمی‌توانند از جانب اعضای خود تصمیم‌گیری کنند یا اعضا را مجبور به متابعت و پیروی نمایند. اعضای اتاق در تصمیم‌گیری نسبت به پذیرش توصیه‌ها و تعهدات تعریف شده از سوی اتاق و اعمال آن‌ها در بنگاه خود آزاد هستند. بنابراین با توجه به این رویکرد، پاسخ به این سؤال که اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب و کار چگونه می‌توانند به مبارزه علیه فساد کمک کنند درواقع بستگی به نقشی دارد که آن‌ها می‌توانند در تسهیل اقدامات جمعی بازی کنند. درواقع در یک فضای جمعی، شرکت‌ها در صوت آگاهی از این امر که رقبای آن‌ها هم اقدامات ضد فساد را تأیید می‌کنند، مشوق لازم برای مبارزه علیه فساد و حاکمیت قانون در شرکت خود

را پیدا می کنند. علاوه بر آن این نهادها می توانند سبب تقویت مشارکت عمومی در تصمیمات دولت در مبارزه علیه فساد شوند.

اتاق های بازرگانی و انجمن های کسب و کار به روش های گوناگونی فعالیت های ضد فساد خود را انجام می دهند. آن ها می توانند اقدامات جمعی را تسهیل بخشند، به صورت جمعی از اصلاحات حمایت کنند، شفافیت و پاسخگویی تصمیمات دولت را خواستار شده یا اعضای خود را به هماهنگی بیشتر در این زمینه تشویق نمایند.

مثال های مختلف از اتاق های بازرگانی و انجمن های کسب و کار در سراسر دنیا نشان می دهد که این نهادها نقش اساسی در تنظیم استانداردهای ضد فساد برای کسب و کارها مخصوصاً از طریق برنامه های ارائه مجوز و تصویب کدهای رفتاری دارند. سایر حوزه های فعالیت اتاق ها در این عرصه شامل آموزش، بالا بردن آگاهی و حمایت است.

۱- مقدمه

بخش خصوصی در همه دنیا نقش اساسی در مبارزه علیه فساد بازی می‌کند. بنابراین دولت‌ها و سازمان‌های مدنی به منظور مبارزه مؤثر با فساد باید به دنبال مشارکت نظام‌مند و سازنده بخش خصوصی به عنوان منبع فساد از یک سو و حامی بالقوه مبارزه علیه فساد از سوی دیگر باشند.

طرح‌هایی نظیر معاهده جهانی سازمان ملل^۱ (ماده ۱۰) از بخش خصوصی دعوت به عمل آورد که در مبارزه علیه فساد در همه اشکال آن مشارکت نماید. از دیگر سو شرکت‌ها به دلیل ترس از رقبا یا هراس از در اختیار گذاشتن اطلاعات محرمانه خود ممکن است نسبت به مبارزه علیه فساد بی‌میل باشند.^۲ راهکار احتمالی این مشکل، پذیرش یک رویکرد اقدام جمعی است، جایی که بتوان شرکت‌ها را به رفتار اخلاقی و مبارزه علیه فساد متعهد کرد.

در این چارچوب اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار^۳ به عنوان تسهیل‌کننده این فرآیند شناخته می‌شوند. با وجود تفاوت در ماهیت این دو نهاد، هر دو آن‌ها منافع فعالان اقتصادی را بازتاب داده و خط‌مشی درست برای مباحثه و انتشار مسائل مرتبط در این حوزه را ارائه می‌کنند. تحت هدایت اتاق‌ها و انجمن‌ها، شرکت‌ها مشوق کافی برای رفتار اخلاقی و حمایت از اصلاحات پیدا می‌کنند، مخصوصاً اگر رقبای آن‌ها هم این اقدامات را تأیید نمایند.

در هر صورت پاسخ به این سؤال که اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار چگونه می‌توانند به مبارزه علیه فساد کمک کنند در واقع بستگی به نقشی دارد که آن‌ها می‌توانند در تسهیل اقدامات جمعی بازی کنند.

باید به این نکته توجه داشت که ویژگی‌های خاص هر کشور نظیر رژیم سیاسی، پیشینه تاریخی کسب‌وکار در آن کشور و تاریخ اتاق‌های بازرگانی همواره بر ماهیت اتاق‌ها و انجمن‌ها در آن کشور اثرگذار است. در واقع ضروری است که برخی پیش‌شرط‌های اساسی وجود داشته باشد تا اتاق‌ها و انجمن‌ها بتوانند کارایی و

---

^۱ The United Nations Global Compact:

یکی از پیمان‌های غیرالزام آور سازمان ملل است که فعالان کسب و کار در سراسر دنیا را به پذیرش سیاست‌های مسئولیت اجتماعی و توسعه پایدار و گزارش در رابطه با اقدامات خود دعوت می‌کند.

^۲ برای مطالعه بیشتر در این خصوص به گزارش دیگر همین شماره از بولتن با عنوان «اقتصاد سیاسی اصلاحات» مراجعه نمایید.

^۳ تفاوت اتاق بازرگانی با انجمن کسب و کار: انجمن به دسته‌ای از مردم می‌گویند که در جایی گرد آمده باشند یا مکان این گرد آمدن که برای کنکاش یا امر دیگر صورت گیرد. گاهی نام‌های گروه، فوج، مجمع، مجلس هم همین معنی را می‌دهد. مهم‌ترین عاملی که باعث اختلاف معنای انجمن با یک گروه یا دسته از مردم می‌شود داشتن هدف مشترک است. اتاق بازرگانی اما تشکلی است که در آن تجار عمده و صاحبان صنایع برای هماهنگی فعالیت‌های خود و چانه‌زنی با نهادهای حکومتی برای تأمین منافع‌شان تلاش می‌کنند.

تاب‌آوری خود را در مبارزه علیه فساد حفظ نمایند که این موضوع به شدت متأثر از فضای خاص آن کشور است [۱].

اتاق‌های بازرگانی برای کسب موفقیت در مبارزه علیه فساد نیازمند توسعه اقدام جمعی به معنی حضور متحد همه بازیگران این عرصه، ایجاد یک رویکرد هماهنگ برای مبارزه با فساد، نظارت بر اجرای درست قوانین موجود و درنهایت بهبود همکاری با دولت و سایر ذی‌نفعان است.

۲- نقش و جایگاه اتاق‌های بازرگانی در مبارزه با فساد

در مبحث فساد مهم‌ترین مسئله آن است که دولت پاسخگو و حامی تغییرات باشد. اتاق‌ها و انجمن‌های کسب‌وکار این توانایی را دارند که دولت را مجبور به اصلاح مقررات و بوروکراسی‌ها خود کرده و جامعه را به سمت فضایی هدایت کند که فرصت کمتری برای فساد وجود داشته باشد. در واقع رابطه دولت و بخش خصوصی و تأثیر اتاق‌ها بر سیاست‌های دولت نقش مهمی در مبارزه علیه فساد دارد. این روش مستقیم مداخله اتاق‌های بازرگانی در مبارزه علیه فساد است. اتاق‌ها اما به شکل غیرمستقیم‌تری نیز می‌توانند در این فرآیند نقش‌آفرینی نمایند. در این مسیر، اتاق‌ها این امکان را دارند که اعضای خود را مجبور کنند تا کسب‌وکار خود را به روشی اخلاقی و شفاف اداره نمایند. ابزار اتاق برای رسیدن به این هدف پیوند زدن عضویت در اتاق با نحوه اداره بنگاه به روشی اخلاقی و با ریسک فساد کمتر است.

ذکر این نکته ضروری است که در هر کشور عوامل خاص مربوط به فضای آن کشور مانع رشد و شکوفایی بخش خصوصی و توسعه فساد در آن کشور است. اولین گام اتاق‌ها و انجمن‌ها در این مسیر آن است که ناکارآمدی در سیستم بوروکراسی کشور را شناسایی نمایند، چراکه اغلب مهم‌ترین عامل در تولید فساد در کشور است. به‌طور مثال باید از کدهای مالیاتی پیچیده، فرآیندهای بلندمدت ارائه مجوز و سیستم قضایی ناکارآمد یاد کرد که محیط را برای وقوع فساد آماده می‌کند. در واقع اتاق‌ها و انجمن‌ها اطلاعات دست‌اولی از محیطی که در آن فعالیت می‌کنند دارند و بدین ترتیب بهترین مکان برای شناسایی مسائل و چالش‌های مرتبط با محیط کسب‌وکار هستند. اتاق‌ها می‌توانند همگام با مبارزه علیه مقررات دست و پاگیر و قوانینی که منجر به فساد می‌شود، به‌صورت فعالانه در موارد زیر نیز مشارکت داشته باشند:

- ارائه خدماتی در جهت حمایت از سرمایه‌گذاری و گسترش تجارت به‌منظور کاهش تعداد شرکت‌هایی که به‌صورت غیررسمی فعالیت می‌کنند. به‌طور مثال اتاق‌ها می‌توانند یک سیستم جایگزین برای وام‌دهی از طریق سازمان‌های اعتباری و با ملاک سنجش اعتبار شرکت ارائه نمایند.
- ساخت و استفاده از کانال‌های اطلاعاتی و ارتباطی با دولت، جامعه مدنی و رسانه‌های گروهی
- استفاده از روابط عمومی و تبلیغات مثبت

- همکاری با دیگر نهادهای داخلی و بین‌المللی به منظور اتخاذ یک رویکرد واحد در مبارزه علیه فساد
- همکاری و تعامل با ادارات دولتی به منظور تضمین درستی، پایداری و کارآمدی تلاش‌ها در سطح ملی و بین‌المللی به منظور جلوگیری از فساد

علاوه بر آن اتاق‌ها و انجمن‌ها پتانسیل مشارکت در فعالیتهای داوطلبانه مبارزه علیه فساد را دارند. در واقع اتاق‌ها می‌توانند محفلی ایجاد کنند که فشار همتایان^۱ به‌عنوان مشوقی قدرتمند در جهت بهبود رفتار درست در یک سازمان و اجرای قانون عمل نماید. این یکی از ابزارها برای شناسایی فساد در بخش خصوصی است. باید اذعان داشت که اتاق‌ها در این میان نقشی غیرمستقیم داشته و بیشتر بر روی آموزش و آگاه‌سازی کسب و کارها تمرکز می‌کنند. در این راستا اتاق‌ها می‌توانند مسئولیتهای زیر را به عهده بگیرند:

- سخنرانی عمومی علیه فساد
- الگوی رفتار سازمانی به‌عنوان سازمانی بر اساس درستی، شفافیت و حاکمیت شرکتی خوب
- ارائه کدهای رفتاری مؤثر برای متعهد کردن اعضا به سیاست‌های شدید ضد فساد

۳- اقدامات اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار در مبارزه علیه فساد

شرکت‌ها در صورتی که رقبای آن‌ها نیز به مبارزه علیه فساد بپیوندند احتمال بیشتری وجود دارد که درگیر این موضوع شوند. در این راستا انجمن‌های کسب‌وکار می‌توانند خط‌مشی درستی به شرکت‌ها برای حوزه فعالیت مخصوص آن‌ها ارائه دهند.

اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار به روش‌های گوناگونی فعالیتهای ضد فساد خود را انجام می‌دهند. آن‌ها می‌توانند اقدامات جمعی را تسهیل بخشند، به‌صورت جمعی از اصلاحات حمایت کنند، شفافیت و پاسخگویی تصمیمات دولت را خواستار شده یا هماهنگی بیشتر شرکت‌ها در بین اعضای خود تشویق نمایند.

۳-۱- تسهیل اقدامات جمعی

در تعریف بانک جهانی اقدام جمعی به معنی روند همکاری پایدار و هماهنگ میان ذینفعان است. این موضوع به‌طور قطعی تأثیر و اعتبار اقدامات فردی را افزایش داده، بازیگرانی را که به‌صورت فردی آسیب‌پذیر هستند را حول یک سازمان با ذهنیت مشابه متحد ساخته و سطح بازی میان رقبا را کنترل می‌کند. اقدام جمعی می‌تواند مکمل یا به‌طور موقت جایگزین قوانین ضعیف و اقدامات عملی بر ضد فساد باشد.

Peer pressure^۱: تأثیرپذیری اعضای یک گروه از یکدیگر

در این چارچوب اقدام جمعی یک رویکرد استراتژیک است که کسب و کارها را حول یک استاندارد واحد متحد ساخته تا با همکاری سازمان‌های جامعه مدنی (CSOs)^۱، بخش عمومی و سایر ذی‌نفعان با فساد مبارزه کنند.

اقدام جمعی می‌تواند شامل رویکردهای کوتاه‌مدت و بلندمدت در کنار اقدامات گوناگونی نظیر پیمان‌های اتحاد^۲، مکانیسم‌های صدور مجوز و اعلامیه‌های ضدیت با فساد باشد.

بر طبق ادبیات موجود در این حوزه، اقدام جمعی زمانی موفق خواهد بود که از سوی نهادهایی شامل CSOs، اتاق‌های بازرگانی، انجمن‌های کسب و کار و اتحادیه‌های تجاری حمایت شود. اما باید توجه داشت که در حال حاضر درگیری اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب و کار در حوزه اقدام جمعی بسیار محدود است. تاکنون اکثریت اقدامات جمعی از سوی CSOs انجام گرفته که نقش کلیدی در ایجاد همکاری میان بخش خصوصی و دولتی مخصوصاً در کشورهای در حال توسعه داشته است.

با وجودیکه حمایت از حضور CSOs نقش اساسی در اعتبار بخشیدن به این فرایند دارد، اما باید توجه داشت که اتاق‌های بازرگانی نیز می‌توانند نقش پررنگ‌تری در بسیج شرکت‌ها و همکاری رقبا و تأمین‌کنندگان در اقدام واحد علیه فساد باشند.

۳-۲- حمایت از اصلاحات

اتاق‌های بازرگانی همچنین می‌توانند نقش اساسی را در حمایت از اصلاحات حقوقی و سازمانی داشته باشند. شرکت‌ها معمولاً از توانایی ویژه‌ای برای ارزیابی زمینه‌های بروز فساد در شرکت‌های دولتی دارند. انجمن‌های کسب و کار و اتاق‌های بازرگانی می‌توانند با احصا این اطلاعات بوسیله ابزارهایی که در اختیار دارند، برای اصلاح بخش‌های مذکور تلاش کنند. به طور مثال تلاش‌های حمایتی اتاق‌ها می‌تواند شامل تقاضا برای ایجاد شفافیت بیشتر و پاسخگویی در فرآیندهای خرید دولتی و تسهیل فرآیندهای انجام کسب و کار در کشور باشد.

¹ CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS (CSOs):

سازمان‌هایی غیردولتی، غیرانتفاعی و نهادهایی داوطلبانه هستند که توسط مردم و مجزا از دولت و بازار تشکیل می‌شود. این سازمان‌ها نماینده طیف وسیعی از منافع شامل سازمان‌های اجتماعی و سازمان‌های غیردولتی بوده و شامل کسب و کارها و انجمن‌های انتفاعی نمی‌شوند.

² Integrity Pacts:

وسیله‌ای به منظور جلوگیری از فساد در معاهدات دولتی است که توسط سازمان شفافیت بین‌المللی تعریف شده است. به عبارت دیگر یک موافقت‌نامه میان ادارات دولتی است که ادارات را از گرفتن رشوه، تبانی با شرکت‌ها یا هر فعالیت فاسد دیگری به منظور افزایش احتمال برد در آن قرارداد، باز می‌دارد.

۳-۳- حمایت از حاکمیت شرکتی

اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار معمولاً از حاکمیت شرکتی خوب به روش‌های مختلفی شامل موارد ذیل حمایت می‌کنند:

- ایجاد یک کد رفتاری که اعضا را به انجام تجارت بدون توسل به فساد متعهد می‌سازد.
- افزایش آگاهی در رابطه با تأثیرات مخرب فساد از طریق برگزاری سمینار، کنفرانس و انجام مطالعات تحقیقاتی
- گردآوری آمار و اطلاعات در خصوص بهترین عملکرد و استانداردهای مورد انتظار مرتبط با سیاست‌های ضد فساد
- تشویق شرکت‌ها به تبعیت از حسابرسی شفاف
- ارائه آموزش‌هایی در ارتباط با مسائل مرتبط با فساد و اصول اخلاقی
- صدور مجوز

۴- پیش‌شرط‌های حضور اتاق‌های بازرگانی در مباحث مرتبط با فساد

ذکر این نکته ضروری است که درک درست فضای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی یک کشور پیش‌شرط اصلی برای توسعه استراتژی‌های مبارزه با فساد است. از سوی دیگر ارزیابی استقلال، تعهد و مشروعیت شرکای دولت در مبارزه با فساد هم امری ضروری است. در ارتباط با اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار این موضوع از اهمیت برخوردار است که اطمینان حاصل شود این سازمان‌ها هم اعضای زیادی داشته باشند و هم به‌طور کامل نمایندگی منافع اعضای خود را به عهده داشته باشند. علاوه بر آن، اعضای این سازمان نیز نباید درگیر اقدامات فساد آمیز بوده و سازمان باید به شکل کارآمدی اداره شود.

بانک جهانی یک لیست از مواردی که مقدم بر حضور اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار در بحث مبارزه با فساد است را تهیه کرده است. این موارد شامل ملاحظات داخلی و خارجی می‌شود:

۴-۱- ملاحظات داخلی

- تاریخ تأسیس سازمان
- مستقل از هرگونه منافع تجاری یا سیاسی به‌خصوص
- حمایت آشکار از رقابت بازار آزاد و اجرای قانون
- پیشینه ترویج اصول اخلاقی تجارت
- حسابرسی مناسب و شفاف‌سازی فعالیت‌ها
- مکانیسم‌های حاکمیتی مناسب

- دانش کافی از کسب و کارهای محلی و اعتبار
- نمایندگی طیف وسیعی از جامعه کسب و کار

۴-۲- ملاحظات خارجی

- داشتن اعتبار در میان سایر NGOs و انجمن های کسب و کار
- استفاده از نظرات CSOs، رسانه های گروهی و مقامات دولتی

۵- تجربه عملی مبارزه اتاق ها و انجمن ها علیه فساد در برخی کشورها

با وجود مطالب ذکر شده در بالا، اتاق های بازرگانی و انجمن های کسب و کار در برخی کشورها نقش پیشرو در مبارزه علیه فساد دارند. مشکل اما آنجاست که در بیشتر این موارد مطالعات صورت گرفته در زمینه تجزیه و تحلیل کارایی و تأثیر این اقدامات بسیار کمیاب است و به همین دلیل مشخص نمودن بهترین تجربه های عملی در این حوزه دشوار می باشد. در هر صورت این اجماع وجود دارد که هیچ طرح کلی در ارتباط با بهترین رویکردی که یک اتاق می تواند در زمینه مبارزه با فساد در پیش گیرد، وجود ندارد.

ادبیات موجود در حال حاضر بر اهمیت در نظر گرفتن محیط یک کشور، فرصت ها و تهدیدهای اصلاحات در کنار موانع اجتماعی و سیاسی قبل از تعریف هرگونه استراتژی مبارزه با فساد، تأکید دارد. علاوه بر آن مشارکت سایر ذی نفعان مانند CSOs در کنار اتاق ها و انجمن ها نه تنها به اعتبار این فرایند می افزاید بلکه به ارزیابی محیطی که فساد در آن اتفاق می افتد، کمک می کند.

تجربه کشورهای مختلف نشان می دهد که اتاق های بازرگانی و انجمن های کسب و کار نقش مهمی در ایجاد انسجام و تعریف استانداردهای ضد فساد برای کسب و کارها به طور عمده از طریق برنامه های صدور گواهینامه و پذیرش کدهای رفتاری^۱، بازی می کنند. این موارد در تجربه کشورهای فیلیپین و تایلند به وضوح مشاهده شده است. سایر زمینه های مداخله اتاق ها شامل آموزش، افزایش آگاهی و حمایت است که در کشورهای چین و ویتنام در حال اجرایی شدن است.

¹ Code of conduct:

مجموعه ای از قوانین مبتنی بر هنجارهای اجتماعی، مقررات مذهبی و مسئولیت ها یا عملکردهای مناسبی است که برای افراد تعیین می شود.

همچنین باید به طرح همبستگی زیمنس^۱ اشاره کرد که در کشورهای چین، فیلیپین و ویتنام اجرا شد. در این طرح شرکت زیمنس با هزینه‌ای در حدود ۱۰۰ میلیون دلار از شرکت‌هایی که با فساد و کلاهبرداری مبارزه می‌کنند، از طریق اقدام جمعی، آموزش و برگزاری دوره حمایت می‌کند.

۵-۱- چین

برنامه سکوا^۲ چین:

این پروژه از سوی طرح همبستگی زیمنس در سال ۲۰۱۱ تأمین مالی شد که هدف از این طرح تقویت نقش سازمان‌های عضوپذیر^۳ (BMOs) در چین بود. در این مورد اتاق بازرگانی چنگجو و اتاق ایالتی هانان به مبارزه علیه فساد پرداختند.

این برنامه با استفاده از کارشناسان اتاق‌های بازرگانی آلمان، انجمن‌های محلی و کارشناسان گیز (GIZ)^۴ راه‌اندازی شد. ایده اصلی این طرح بهبود فضای گفتگوی میان بخش خصوصی و دولت و بالا بردن ظرفیت اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار در چین از طریق آموزش قواعد اخلاقی، سیاست‌های ضد فساد و ایجاد استانداردهای مشخص برای فراهم آوردن فضای مساعد کسب‌وکار بود.

در طول سال اول اجرای این پروژه، چندین طرح در دستور کار قرار گرفت که از آن جمله می‌توان به ارائه پیش‌نویس کدهای رفتاری از سوی اتاق هانان، آموزش ابزارهای مدیریتی برای جلوگیری از فساد و تأسیس یک مرکز راهنما و خط ویژه تلفن برای گزارش موارد فساد اشاره کرد. یک کنفرانس هم از سوی اتاق بازرگانی چنگجو با حضور ۳۰۰ شرکت و اعضای دولت محلی برگزار شد که تمرکز آن بر بازبینی فرآیندهای تدارکات دولتی و ایجاد یک فراخوان جمعی به منظور اتحاد در این زمینه بود.

۵-۲- مالزی

در سال ۲۰۱۱ فدراسیون صنعت مالزی با همکاری سازمان شفافیت بین‌المللی کنفرانسی برگزار کرد که هدف آن بالا بردن آگاهی جامعه کسب‌وکار در خصوص اهمیت ایجاد برنامه‌های ضد فساد و تشویق

^۱ شرکت چندملیتی آلمانی تولید لوازم خانگی با تمرکز بر دستگاه‌های برقی، اتوماتیک و دیجیتال است. شرکت زیمنس یکی از شرکت‌های پیشرو در زمینه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌باشد. مسئولیت اجتماعی یک تعهد داوطلبانه از سوی شرکت زیمنس با هدف ایجاد یک جامعه پیشرفته بوسیله دسترسی همه مردم در سراسر دنیا به دانش و تکنولوژی این شرکت است. مسئولیت اجتماعی زیمنس بر سه پایه استوار است: دسترسی به تکنولوژی، دسترسی به آموزش و جامعه پایدار.

^۲ Sequa programme

^۳ The Business Membership Organisations (BMOs):

سازمان‌هایی غیرانتفاعی و غیردولتی هستند که نمایندگی و ارائه خدمات به کسب و کارهای عضو را به عهده دارند.

^۴ سازمانی مستقر در کشور آلمان با فعالیت در حوزه توسعه اقتصادی، بهبود اشتغال، انرژی و محیط زیست و صلح و امنیت

شرکت‌ها به بهبود برنامه‌های حاکمیت شرکتی^۱ بود. پیش از آن، سازمان شفافیت بین‌الملل مالزی، فدراسیون صنعت مالزی و سایر اتاق‌های بازرگانی در این کشور یک معاهده مبارزه با فساد امضا کردند که مطابق آن شرکت‌های مالزی متعهد به انجام کسب‌وکار بدون توسل به فساد شدند.

۵-۳-تایلند

بخش خصوصی در کشور تایلند در قالب دو پروژه اقدام به مبارزه علیه فساد کرد. پروژه اول توسط موسسه مدیران تایلند و با هدف افزایش آگاهی از ریسک فساد در بخش خصوصی و حمایت از جلوگیری بروز فساد برگزار شد. پروژه دوم راه‌اندازی شبکه مبارزه با فساد بود که هر دو نمونه هم از تجربه‌های موفق در این زمینه به شمار می‌روند.

۵-۳-۱- ائتلاف اقدام جمعی بخش خصوصی در مبارزه با فساد (CAC)^۲

در سال ۲۰۱۰ مؤسسه مدیران (IoD)^۳ تایلند یک ائتلاف علیه فساد تأسیس کرد که شامل بزرگ‌ترین و پرنفوذترین انجمن‌های کسب‌وکار در این کشور بود. این ائتلاف از سوی گروه‌های مختلفی نظیر مرکز شرکت‌های خصوصی بین‌المللی (CIPE)^۴ حمایت می‌شد و هدف آن بالا بردن آگاهی از ریسک فساد در بخش خصوصی و ایجاد حمایت‌های ضروری به‌منظور جلوگیری و مبارزه با فساد بود.

"CAC" به‌عنوان بخشی از فعالیت خود بهترین عملکردها و تجارب مبارزه با فساد را به اشتراک گذاشت تا مشوق سایر شرکت‌ها برای پیوستن به این تلاش جمعی باشد. سایر فعالیت‌های انجام شده توسط این ائتلاف به قرار ذیل است:

- ارائه گواهینامه سلامت از فساد: این ائتلاف به شرکت‌هایی که فساد را کنار گذاشته و سیاست‌های درست را در پیش گرفتند، گواهینامه اهدا می‌کند. فرایند تأیید شرکت‌ها، توسط یک تیم داوری خارجی انجام می‌شود و لیست شرکت‌های تأییدشده به‌صورت آنلاین اعلام می‌شود. بر طبق گفته کارشناسان این گواهینامه به‌شدت در ادارات دولتی مورد احترام بوده و اغلب از سوی صندوق‌های خصوصی به‌عنوان معیاری جهت ارزیابی شرکت‌ها به‌منظور سرمایه‌گذاری است.

^۱ حاکمیت شرکتی، مجموعه روابطی است بین سهامداران، مدیران، حسابرسان شرکت که متضمن برقراری نظام کنترلی به منظور رعایت حقوق سهامداران جز و اجرای درست مصوبات مجمع و همچنین جلوگیری از سوءاستفاده‌های احتمالی است. بنابراین استقرار حاکمیت شرکتی صحیح می‌تواند پادمان‌هایی را علیه فساد و سوء مدیریت ایجاد نماید.

^۲ Private sector collective action coalition against corruption (CAC)

^۳ The Institute of Directors (IoD):

یک سازمان پیشرو برای بهبود وضعیت مدیریت حرفه‌ای و حاکمیت شرکتی در کشور تایلند است.

^۴ Center for International Private Enterprises (CIPE)

- تعهد شرکت‌ها به اقدام جمعی برای تجارت پاک: هر عضو جدیدی ملزم به امضای اظهارنامه‌ای است که در آن شرکت‌ها متعهد می‌شوند با ورود به یک فرآیند اقدام جمعی با حضور دولت، جامعه مدنی، رسانه‌های جمعی و سازمان‌های بین‌المللی به رشد و توسعه عملکردهای تجارت پاک کمک نمایند.
  - الزام شرکت به رعایت کدهای رفتاری: اعضا همچنین ملزم به وفاداری به اصل امانت و درستی و شفافیت تعریف شده در کدهای رفتاری شرکت خود هستند.
  - استفاده از ابزارهای خودارزیابی برای مقابله با فساد: این ابزار از سوی سازمان شفافیت بین‌المللی به منظور مبارزه با فساد تعریف شده است. هدف از به‌کارگیری این ابزار توانمندسازی شرکت‌ها به منظور ارزیابی صحیح کارآمدی و هماهنگی سیاست‌ها و فرآیندهای مبارزه با فسادشان است.
  - ارائه برنامه‌های آموزشی: دو برنامه آموزشی جدید با کمک CIPE و IoD برگزار شد. جامعه هدف اولی آموزش مدیران شرکت‌ها به‌عنوان یک خطر اصلی در معرض فساد، سیاست‌هایی برای شناسایی این خطر و آموزش کارمندان بود. تمرکز دومی بر نظارت داخلی بود.
- این ائتلاف به‌شدت در کشور تایلند مورد احترام است و تلاش دارد تا توجه رسانه‌های عمومی را به‌منظور کمک به جذب نیروهای جدید جلب کند [۲].

CAC در گام بعدی به دنبال افزایش قدرت گواهی‌های استاندارد خود به منظور هماهنگی بیشتر با استانداردهای بین‌المللی است. در واقع این موضوع سبب کمک به شرکت‌های تایلندی برای معامله با شرکای خارجی خود در مسائل مرتبط با فساد است.

CAC همچنین همکاری نزدیکی با کمیسیون ضد فساد ملی دولت تایلند^۱ و سازمان ضد فساد تایلند^۲ دارد که مبارزات فساد از سوی جامعه مدنی را مدیریت می‌کنند. علاوه بر آن CAC دانش و تجربه خود در زمینه مبارزه با فساد را با آژانس‌های بین‌المللی نظیر مرکز اقدام جمعی B20 مبادله می‌کند [۳].

۵-۳-۲- شبکه مبارزه با فساد

در سال ۲۰۱۱ اتاق بازرگانی تایلند یک شبکه اتحاد میان بخش دولتی و خصوصی با نام شبکه مبارزه با فساد (ACN)^۳ راه‌اندازی کرد. در سال ۲۰۱۲ این شبکه ۴۶ عضو داشت که شامل ۳۰ انجمن صنایع، برنامه

¹ Government's National Anti-Corruption Commission (NACC)

² Anti-Corruption Organization (Thailand)

³ The Anti-Corruption Network (ACN)

توسعه سازمان ملل^۱ و سازمان‌های غیردولتی است. این شبکه به دنبال گرد هم آوردن دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی است. ACN چندین فعالیت را برای مبارزه با فساد در دستور کار خود قرار داد:

- اهدای جایزه سازمان سفید: این جایزه به سازمان‌هایی اهدا می‌شود که سیاست‌های حکمرانی شرکتی را به درستی اجرا می‌کنند.
- اعلامیه ضد فساد: اعضای این شبکه با امضای این اعلامیه ملزم هستند برای به دست آوردن قراردادهای دولتی هیچ‌گونه رشوه‌ای پرداخت ننمایند.
- تأسیس یک مرکز تلفن برای دریافت گزارشات مردمی: در واقع به معنی وجود مرجعی است که اشخاص می‌توانند گزارش درباره فساد را آنجا ارائه نمایند
- بررسی شاخص فساد: هدف از انجام این مطالعه که با همکاری دانشگاه اتاق بازرگانی تایلند برگزار شد، بررسی شاخص ادراک فساد و کارآمدی دولت در مبارزه با فساد در کشور تایلند است.

۴-۵-فیلیپین

بخش خصوصی در کشور فیلیپین هم روش‌های مختلفی برای مبارزه با فساد دارد. به طور مثال می‌توان به طرح یکپارچگی با هدف تعریف استانداردهای اخلاقی برای شرکت‌ها و ائتلاف مبارزه با فساد اشاره کرد.

۴-۵-۱-طرح یکپارچگی^۲

در سال ۲۰۰۹، باشگاه تجارت ماکاتی^۳، یک انجمن تجاری که در سال ۱۹۸۱ تأسیس شد و مرکب از مدیران اجرایی ارشد شرکت‌های بزرگ فیلیپین بود، با همکاری اتاق بازرگانی اروپایی طرح یکپارچگی را راه‌اندازی کردند.

هدف از این طرح ایجاد یک سری استانداردهای اخلاقی و درست به‌منظور اداره بنگاه‌ها و تجمیع نیروهای دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی برای یک اقدام مشترک علیه فساد بود. بسیاری از فعالیت‌های این طرح در راستای تشویق و حمایت از شرکت‌های فعال در کشور فیلیپین به‌منظور عملکرد درست و مشارکت در مبارزه علیه فساد بود. مهم‌ترین پروژه این طرح با عنوان "شاین"^۴ در سال ۲۰۱۱ و با تأمین مالی از سوی زیمنس راه‌اندازی شد که هدف از آن ارائه گواهینامه به شرکت‌هایی بود که از اصول اخلاقی تجارت پاک در اداره بنگاه خود تبعیت می‌کردند. سایر فعالیت‌های پروژه شاین شامل موارد زیر است:

¹ The United Nations Development Programme (UNDP)

² Integrity Initiative

³ Makati

⁴ SHINE

- وضع کدهای رفتاری برای تجارت
- ایجاد یک تعهد جمعی در میان شرکت‌ها برای اداره شرکت مطابق اصول اخلاقی: این تعهد باید توسط سازمان‌های جامعه مدنی یا دیگر نمایندگان ارشد امضا شود. شرکت‌های امضاکننده این تعهد از منافع نظیر ارجحیت داشتن قراردادهای دولتی و خصوصی، دسترسی به پشتیبانی و خط ویژه برای اطلاع‌رسانی از فعالیت‌های غیرقانونی بنگاه‌ها و شناخته شدن به‌عنوان "شرکت پاک" در میان عموم بهره‌مند می‌شوند. وبسایتی وجود دارد که لیست کلیه شرکت‌های امضاکننده این تعهد را منتشر می‌کند.
- ایجاد یک سیستم ارزیابی: شرکت‌های امضاکننده تعهد فوق از این ابزار ارزیابی استفاده می‌کنند تا بررسی نمایند که آیا سیاست‌های آن‌ها در تطابق با کدهای رفتاری طراحی شده است.
- برگزاری مناسبت‌هایی نظیر کنسرت، جشنواره فیلم و سمینار در راستای بالا بردن آگاهی عمومی در خصوص مبارزه با فساد

از جمله دستاوردهای این برنامه می‌توان به برگزاری نشست همبستگی در سال ۲۰۱۲ با مشارکت بیش از ۵۰۰ شرکت اشاره کرد. شرکت‌هایی که عملکرد خوبی در رابطه با مبارزه با فساد داشتند، سیاست‌ها و فعالیت‌های خود را با دیگران سهیم می‌شدند. علاوه بر آن بیش از ۳۰ انجمن صنعتی و حرفه‌ای و ۲۳۳ سازمان کنسرسیوم همبستگی^۱ را امضا کردند که در واقع رویکرد بلندمدت‌تری برای توسعه عملکردهای اخلاقی در بخش خصوصی می‌باشد. این سازمان‌ها اعضای خود را به امضای تعهد فوق‌الذکر تشویق کرده تا با همکاری سایر بخش‌های اجتماع فرهنگ مبارزه با فساد را در جامعه خود بسازند.

۵-۴-۲- ائتلاف مبارزه با فساد

باشگاه تجارت ماکاتی همچنین یکی از بنیان‌گذاران ائتلاف مبارزه با فساد در کشور فیلیپین است. این ائتلاف، که در سال ۲۰۰۴ بنیان نهاده شد، شامل گروهی از نمایندگان بخش خصوصی، دانشگاهی، جامعه مدنی و کلیسا است. هدف اصلی این ائتلاف تقویت مشارکت عمومی در تصمیمات دولت و محدود کردن فضا برای رشد فساد است. این ائتلاف همچنین به‌طور گسترده‌ای بر روی حرکت‌های داوطلبانه برای نظارت بر خدمات بخش عمومی و فرآیند تدارکات عمومی تمرکز دارد. به این منظور، ائتلاف به شهروندانی که خواستار حرکت‌های داوطلبانه در راستای نظارت بر نحوه هزینه بودجه عمومی است، آموزش می‌دهد. به‌طور مثال

^۱ Integrity Consortium

داوطلبینی از باشگاه تجارت ماکاتی، انجمن مدیران فیلیپین و کنفرانس اسقف‌های بازرگان^۱ به‌عنوان ناظر بر فرایندهای تدارکات در ۲۳ اداره دولتی در حال خدمت هستند.

۵-۵- ویتنام

شفافیت و درستی برای طرح‌های کسب‌وکار ویتنام (ITBI)^۲

در سال ۲۰۱۰ اتاق بازرگانی و صنایع ویتنام از سوی طرح همبستگی زیمنس^۳ کمک هزینه‌ای برای راه‌اندازی یک پروژه سه‌ساله با مشارکت مجمع رهبران تجارت بین‌المللی^۴ و بریتانیا دریافت کرد. این طرح با استفاده از یک رویکرد اقدام جمعی به دنبال افزایش آگاهی از اثرات مخرب فساد و بسیج نیروها در حوزه تجارت برای رفتار اخلاقی و مبارزه با فساد بود. ابزارهای مورد استفاده برای این منظور شامل انجام تحقیق در راستای بهبود آگاهی در رابطه با فساد، حمایت از اصلاحات، وضع قوانین و همچنین برگزاری دوره آموزشی در راستای آموزش رفتار درست و مبارزه با فساد بود.

به‌طور مثال اتاق بازرگانی ویتنام تحقیقی در رابطه با تجزیه و تحلیل مهم‌ترین اشکال، اندازه و تأثیر فساد در بخش کسب‌وکار کشور ویتنام انجام داد. یافته‌های این مطالعه با اعضای سازمان‌های جامعه مدنی و دولت به اشتراک گذاشته شد.

به‌عنوان بخشی از تلاش‌های حمایتی خود، سلسله گفتگوهای سیاستی با ادارات دولتی برگزار کرده و بدین‌وسیله تلاش دارد تا از بازنگری در قوانین مرتبط با فساد حمایت نماید. در سال ۲۰۱۲ یک شبکه مطبوعاتی با هدف تقویت نقش مطبوعات در بهبود تبلیغات، شفافیت و رفتار درست در میان شرکت‌ها تأسیس شد.

۵-۶- آلمان

در آلمان و در دهه ۹۰ و پس از رسوایی فساد در صنعت ساختمان، انجمن صنعت ساختمان باواریا اقدام به صدور گواهینامه تجاری با هدف افزایش رفتار درست در صنعت ساختمان، حفاظت از نام و آبروی این صنعت و همچنین آگاهی از واجد شرایط بودن شرکت‌ها قبل از ورود به فرآیند مناقصات کرد.

^۱ Bishops Businessmen's Conference

^۲ Integrity and Transparency in Business Initiative for Vietnam (ITBI)

^۳ Siemens Integrity Initiative

^۴ International Business Leader Forum

علاوه بر آن این انجمن در سال ۲۰۰۶ اقدام به راه‌اندازی یک طرح گسترده‌تر مبارزه با فساد با عنوان طرح مدیریت اخلاق^۱ کرد. شرکت‌های علاقه‌مند به پیوستن به این طرح، متعهد می‌شوند که قواعد اخلاقی را در دستور کار قرار داده و پس از پیوستن به این طرح هر ساله از سوی انجمن مورد نظارت قرار گیرند. گواهینامه به شرکت‌هایی داده می‌شود که به قواعد انجمن وفادار بمانند. شکست در تبعیت از سیاست‌های درست و ضد فساد می‌تواند منجر به اخراج شرکت از انجمن شود.

۵-۷- پاراگوئه

پیمان اخلاق کسب و کار (PEC)^۲

این پیمان در سال ۲۰۰۵ در کشور پاراگوئه و توسط اتاق مشترک پاراگوئه-آمریکا با حمایت سفارت آمریکا و با هدف بهبود رفتارهای اخلاقی در میان بنگاه‌های اقتصادی تأسیس شد. فعالیت‌های انجام شده در راستای این پیمان شامل ارائه گواهینامه به اعضا، نظارت‌های دوره‌ای و کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی است.

در سال ۲۰۱۰ قریب به ۱۵۰ شرکت خود را ملزم به تبعیت از قوانین اخلاقی ارائه شده در راستای این پیمان کردند. بیش از ۱۰۰ شرکت سوابق مالی داخلی خود را به منظور اثبات تبعیت از قوانین ملی و مقررات مالیاتی ارائه نمودند. علاوه بر آن، در بیش از ۸۰ شرکت دوره‌های آموزشی برای تدریس کدهای رفتاری برگزار شد. همچنین اتاق بازرگانی پس از گردهم آوردن شرکت‌ها، به منظور مبارزه علیه فساد از بخش دولتی و سازمان‌های جامعه مدنی نیز مدد جست.

۵-۸- روسیه

ائتلاف‌های منطقه‌ای به نمایندگی از کسب‌وکارهای کوچک:

در کشور روسیه از سال ۲۰۰۲ تا سال ۲۰۱۱، ۲۲۵ اتاق بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار از سوی CIPE و دفتر نمایندگی ایالات متحده برای توسعه بین‌المللی (USAID)^۳ کمک‌هایی دریافت داشتند که این کمک‌ها به منظور ایجاد یک ائتلاف حمایتی با هدف کاهش فرصت فساد و موانع کسب‌وکار اهدا شد. این ائتلاف‌ها در تصویب بیش از ۱۳۸ قانون که سبب ایجاد تغییرات در حوزه‌هایی نظیر حقوق مالکیت، فرآیندهای تجاری و فساد شد، نقش بسزایی داشت.

^۱ Ethics Management Initiative

^۲ The Business Ethics Pact (Pacto Ético Comercial (PEC))

^۳ US Agency for International Development (USAID)

مقاومت در برابر اخاذی و درخواست رشوه در معاملات بین‌المللی (RESIST)^۲

ICC با همکاری سازمان شفافیت بین‌المللی، سازمان ملل متحد و مجمع جهانی اقتصاد^۳ طرح RESIST را راه‌اندازی کرد. این طرح، آگاهی کارمندان را برای چگونگی جلوگیری از درخواست‌های غیرقانونی بالا برده و توصیه‌هایی در رابطه با رفتارهای درست و اخلاقی زمانیکه با چنین درخواست‌هایی مواجه می‌شوند ارائه می‌نماید [۲].^۴

۶- سخن پایانی

آنچه مسلم به نظر می‌رسد آن است که در فرایند مبارزه با فساد اولین و مهم‌ترین گام برای استفاده از پتانسیل‌های اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار ایجاد و حمایت از یک ساختار گفتگوی دولت و بخش خصوصی است. این موضوع سبب می‌شود که اتاق‌ها و انجمن‌ها کانال‌های ارتباطی نظیر نشست‌های منظم، برگزاری کنفرانس و سمینار و امثال آن را در اختیار داشته و از این طریق اصلاحات مرتبط با فساد می‌تواند مؤثرتر واقع شود.

از دیگر سو، یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار نحوه تأمین مالی است. تأمین مالی نباید اولویت یک اتاق باشد. مطالعات نشان می‌دهد که معمولاً اتاق‌های بازرگانی یا انجمن‌هایی که وابسته به هزینه عضویت اعضا نیستند در بحث مبارزه با فساد موفق‌تر بوده‌اند. گرچه این موضوع می‌تواند در عین حال مضر هم باشد. باید در نظر داشت عدم تمایل اعضا به پرداخت حق عضویت در یک اتاق می‌تواند شاخصی باشد که آن اتاق به‌خوبی توانایی برآوردن نیازهای اعضای خود را ندارد. اما وابستگی کامل به حق عضویت نیز بسیار غیرسازنده است و این خطر را دارد که این دو نهاد تنها تبدیل به وسیله دریافت پول شده و از مأموریت‌های اصلی خود دور شوند. عدم وابستگی به اعضا سبب می‌شود که اتاق‌ها و انجمن‌ها فعالانه‌تر عمل کنند و به دنبال منافع جمعی باشند. در مباحث مرتبط با فساد این عدم وابستگی می‌تواند بسیار سازنده و مثمر ثمر باشد. یک راهکار برای حمایت از استقلال اتاق‌ها و انجمن‌ها ارائه

^۱ The International Chamber of Commerce (ICC)

^۲ Resisting Extortions and Solicitations in International Transactions (RESIST)

^۳ The World Economic Forum

^۴ مرکز تحقیقات اتاق ایران تاکنون ۴ بولتن در ارتباط با قوانین و دستورالعمل‌های اجرایی اتاق بازرگانی بین‌المللی جهت مبارزه با فساد به شرح ذیل منتشر نموده است: "قوانین و دستورالعمل اجرایی اتاق بازرگانی بین‌المللی در زمینه مبارزه با فساد"، "ماده قانونی اتاق بازرگانی بین‌المللی در زمینه مبارزه با فساد"، "دستورالعمل اتاق بازرگانی بین‌المللی در خصوص نمایندگی‌ها، واسطه‌ها و سایر اشخاص ثالث"، "دستورالعمل اتاق بازرگانی بین‌المللی در خصوص ارزیابی ریزکاوانه اشخاص ثالث (برای بنگاه‌های کوچک و متوسط)"

منابع جایگزین مطمئن مالی است. به طور مثال برگزاری نمایشگاه‌های تجاری، مشاوره‌های حقوقی تخصصی، خدمات کتابخانه و مستندسازی اسناد از جمله راه‌های کسب درآمد برای اتاق‌ها است.

یک مشکل دیگر در بحث همکاری اتاق‌ها در مبارزه با فساد آن است که اتاق‌ها از سوی دولت و اعضای خود تحت فشار هستند تا مشکلات فساد را از دیدگاه آن‌ها ابراز نمایند که این مساله، خودمختاری اتاق را محدود کرده و سبب می‌شود به‌عنوان ابزاری در دست ذی‌نفعان قرار گیرد. مهم‌تر از آن در حالیکه بنگاه‌های کوچک و متوسط و سایر بنگاه‌های کوچک متکی به بازارهای ملی و محلی احتمالاً تحت تأثیر عضویت در اتاق، ترغیب می‌شوند که به تلاش‌های مبارزه با فساد بپیوندند، اما بنگاه‌های بزرگ که به منابع مالی بیشتری دسترسی دارند و شرکت‌های خارجی که در صورت متهم شدن به فساد به‌راحتی می‌توانند تغییر مکان دهند، اشتیاق کمتری برای مشارکت در مبارزه علیه فساد دارند. بنابراین در کوتاه‌مدت و میان‌مدت به ضرر بنگاه‌های کوچک و متوسط است که در این مبارزه شرکت نمایند. در نتیجه تلاش برای مشارکت اتاق‌های بازرگانی و انجمن‌های کسب‌وکار نباید مستقل و مقدم بر بهبود فضای کلی کسب‌وکار یک کشور شامل کاهش بوروکراسی ناکارآمد و موانع مقرراتی، اصلاح قوانین تجارت و نظارت دقیق بر بنگاه‌ها باشد. این موارد سبب می‌شود که بنگاه‌های بزرگ به دلیل وجود قوانین قدرتمند و نظارت بر اجرای این قوانین نتوانند به آسانی از اجرای قوانین سرباز زده و اقدام به فساد کنند [۱].

موفقیت اتاق‌های بازرگانی در مبارزه علیه فساد می‌تواند تا حدودی بسته به یک مکانیسم ۴ مرحله‌ای شامل توسعه اقدام جمعی بر پایه ایجاد اجماع میان همه مشارکت‌کنندگان، ایجاد یک رویکرد واحد و متحد برای مبارزه علیه فساد و قوانین تجاری ناعادلانه، نظارت بر اجرای درست قوانین موجود و درنهایت بهبود گفتگو میان بخش خصوصی و سایر ذی‌نفعان باشد.

منابع و ماخذ

- [1] Anti-Corruption and the Role of Chambers of Commerce and Business Associations, available at: www.U4.no
- [2] The role of business associations and chambers of commerce in the fight against corruption, available at: www.U4.no
- [3] www.collective-action.com/content/private-sector-collective-action-coalition-against-corruption-cac